

Uppsala kommuns funktionsrättsråd
Minnesanteckningar

Minnesanteckningar Uppsala kommuns funktionsrättsråd

Datum: 6 december 2024

Tid: 9.00-12.00

Lokal: Stadshuset Blenda Ljungberg samt digitalt via Microsoft Teams

Närvarande

Ledamöter

Eva Christiernin (KS), ordförande
Fredrik Larsson (Funktionsrätt Uppsala kommun), vice ordförande
Astrid Mäkitalo (Hjärt-Lung Uppsala Län), *deltar digitalt*
Nina Mohss (HRF Uppsala Knivsta)
Sofie Sander (Autism Uppsala län). *deltar digitalt*
Kerstin Angeldahl (Stroke länsföreningen Uppsala), *deltar digitalt*
Catarina Bernet (FUB Uppsala Knivsta)
Måns Högström (Attention Uppsala)
Gunilla Ekholm (OCD-föreningen i Uppsala län)
Hans Richter (Neuro Uppsala Knivsta)
Asal Gohari (KS)
Jonas Petersson (KS)
Jeanette Billås (OSN)
Jennie Claesson (UBN), *deltar digitalt*
Marianne Löfqvist (GSN)
Torkel Kjösnes (IFN)
Cecilia Forss (ÄLN)
Kjell Haglund (PBN)
Julia Falckerby (AMN)
Sofia Andersson (SCN)

Övriga deltagare

Nina Klinge-Nygård utvecklingsledare, Katarina Gustafsson, enhetschef och Malin Adner nämndsekreterare, kommunledningskontoret Uppsala kommun.

Jeanette Nordin brukarombud, och Lenita Granlund förvaltningsdirektör, vård- och omsorgsförvaltningen Uppsala kommun.

Michael Jestin, ombudsman, Funktionsrätt Uppsala kommun.

Tommy Aldergrim, Uppsala Läns Dövas Förening, Teresia Lindberg, Föreningen Sveriges Dövblinda Uppsala-Gävleborgs län och Frida Persson, utvecklingshandledare.

Föredragningslista

1. Mötet öppnas

Ordförande Eva Christiernin (S) öppnar mötet

2. Val av justeringsperson samt datum för justering

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** utse Catarina Bernet till att tillsammans med ordföranden justera dagens minnesanteckningar

3. Fastställande av föredragningslista

Uppsala kommuns funktionsrättsråd beslutar

- **att** fastställa den utsända föredragningslistan

4. Kommunikation med fokus på tecken och teckenspråk

4.1 Rätten att kommunicera

Jeanette Nordin brukarombud berättar om rätten till kommunikation med fokus på tecken och teckenspråk.

Lagar och konventioner som styr rätten att kommunicera:

- Språklagen

I Sverige har teckenspråket en särskild och stark ställning. Det är erkänt som ett fullvärdigt språk och offentliga verksamheter har en skyldighet att främja tillgången till teckenspråk. Teckenspråkiga personer har rätt att kommunicera på sitt språk, och samhället ska arbeta för att teckenspråket utvecklas, bevaras och förs vidare till kommande generationer.

- Barnkonventionen

Barnkonventionen skyddar barns rättigheter och lyfter fram fler aspekter som handlar om språk och kommunikation:

- Artikel 12 - att bli hörd.
Rätten att kommunicera sina tankar och påverka beslut
- Artikel 13 – yttrandefrihet
Rätten att uttrycka sina tankar, åsikter och känslor

- Artikel 17 – tillgång till information
Rätten till sina språkliga behov.
Rätten att ta del av information via olika kanaler som exempelvis massmedia.

- FN:s Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention stärker rättigheterna för personer med funktionsnedsättning, inklusive deras rätt att använda teckenspråk och alternativa kommunikationssätt:

- Artikel 9 – Tillgänglighet
Rätten till information och att kommunicera.
- Artikel 19 - Rätt att leva självständigt och att delta i samhället
Rätten att vara fullt ut inkluderad och delaktig i sitt liv och i samhället.
- Artikel 21 – Yttrande- och åsiktsfrihet samt tillgång till information
Rätten att få information i tillgängligt format.
Rätten att använda teckenspråk och alternativa kommunikationssätt.
- Uppsalas kommuns program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Programmet handlar om att skapa ett samhälle som präglas av inkludering, jämlikhet och tillgång till kommunikation. Målet är att alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara en del av samhället och aktivt delta i sina liv.

Presentationsbilder återfinns i bilaga 1.

4.2 Uppsala Läns Dövas Förening

Tommy Aldergrim, Uppsala Läns Dövas Förening ger en översikt över teckenspråkets betydelse och utmaningar.

- Vad är teckenspråk och hur används det?

FN:s konvention om mänskliga rättigheter fastställer att alla har rätt till sitt språk och sin kultur.

Rätten till teckenspråk är grundläggande och en viktig faktor för att uppnå en god livskvalitet. En bra start i livet för döva är att de tidigt får adekvat stöd genom att lära sig teckenspråk och utveckla en trygg kommunikation inom familjen. Delaktighet på döva barns villkor förutsätter teckenspråk som är ett fullständigt språk.

Rätten till teckenspråk tryggas genom att teckenspråks- och undervisningsmiljöer, modersmålsundervisning och fullt teckenspråkiga förebilder samt lärare garanteras.

En starkare rätt till teckenspråk innebär att ingen ska lämnas utanför och att alla som vill och behöver teckenspråk ska få det. Rätten till teckenspråk ska gälla alla oavsett hörselstatus, skolval, kulturell bakgrund, bostadsort och ålder.

- Vad innebär det att möta det offentliga som teckenspråkig?

Språkbarriärer är vanliga inom offentlig verksamhet och beror på bristande kunskap om dövas språk, kultur och rättigheter. Detta skapar hinder för kommunikation och tillgänglighet. Döva upplever ofta en stress när de tvingas navigera i ett samhälle anpassat för hörande.

- Att få ett språk och att få använda det i alla delar av sitt liv

Tidig inlärning av teckenspråk är avgörande för språkutveckling och identitet. Utan tillgång till sitt språk riskerar individen språklig deprivation, vilket kan leda till livslånga

kognitiva och sociala svårigheter. Att kunna använda sitt språk minskar stress, stärker hälsan och främjar välmående.

- De anhörigas roll och behov

Anhöriga spelar en central roll i dövas språkutveckling och välmående. Tidig kommunikation på teckenspråk är avgörande för att skapa en trygg och inkluderande miljö. Samtidigt kan anhöriga uppleva stress i mötet med ett samhälle som ofta brister i kunskap om dövas rättigheter och behov. Genom stöd och utbildning för anhöriga kan denna stress minska, vilket stärker den dövas möjlighet till delaktighet i samhället.

- Att som teckenspråkig kunna vara aktiv i sitt liv

Ett aktivt liv för döva förutsätter tillgång till teckenspråk inom utbildning, arbetsliv, åldrande och kultur. Trots detta exkluderas många döva på grund av normer som prioriterar tal och hörsel framför teckenspråk, vilket leder till audism, diskriminering mot döva. För att skapa ett inkluderande samhälle krävs att lagar och riktlinjer kring svenskt teckenspråk efterlevs av politiker och myndigheter.

Presentationsbilder återfinns i bilaga 1.

4.3 Föreningen Sveriges Dövblinda

Teresia Lindberg, Föreningen Sveriges Dövblinda Uppsala/Gävleborgs län berättar om hur det är att leva som dövblind i det svenska samhället.

Teresia får hjälp med taktilt teckenspråk som innebär att en person med dövblindhet avläser tecknen med händerna. För att förmedla känslor och sinnesstämningar kompletteras det taktila teckenspråket med socialhaptiska signaler. Exempel på socialhaptiska signaler är att ytterligare en tolk förmedlar känslor, till exempel om någon skrattar. Det sker genom beröring på neutrala zoner på kroppen, exempelvis på ryggen.

Teresia berättar om vad dövblindhet innebär och vilka utmaningar i vardagen som hon ställs inför. Det finns många hinder i samhället för personer som är i behov av teckentolkning och det är inte alltid lätt att få hjälp av till exempel kommunen eller regionen. En av de största svårigheterna för människor med dövblindhet är okunskapen i samhället om funktionsnedsättningen. Det i sin tur leder till att det är svårt att få det stöd man behöver för att kunna leva ett självständigt liv.

En stor utmaning är tillgången på tolkar, det är svårt i vardagen att göra enkla uppgifter i samhället utan att ha tillgång till tolk. En annan utmaning med att vara beroende av andra människor är att Teresia ofta behöver berätta för den som ska hjälpa henne vad dövblindhet innebär och vilken hjälp hon behöver. Detta är även utmanande för anhöriga, det är oftast otydligt med till exempel vem de ska kontakta för att få hjälp och stöd.

Det finns ofta ett behov av att få hjälp i vardagen med sysslor, men det är svårt att få till det stödet som den enskilda personen är i behov av. Ett exempel är att få rätt till hemtjänst. Det är svårt att få hemtjänst framför allt om man har en sambo. Det resulterar i att mycket ansvar läggs på anhöriga.

4.4 Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK)

Frida Persson, utvecklingshandledare berättar om tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK) i kommunens LSS verksamheter.

Tecken som AKK är en av de grundläggande kunskaperna om kommunikation som personalen har god användning av inom LSS-verksamheterna.

Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation (TAKK) innebär att man följer talad svensk grammatik. Man pratar och tecknar samtidigt. Flera sinnen engageras, multimodalt och de stöttar varandra. Ökar chansen för att man ska nå varandra.

Vad finns det för fördelar med tecken, hur gör man och vilka tecken ska man börja lära sig och vilka ska man kunna?

En del kan mycket (helt teckenspråkig personal finns) en del har aldrig mött TAKK förut. Vad kan brukarna, en del har rekommendationer från habiliteringen, vad gillar brukarna? Vad gör man i verksamheten.

Presentationsbilder återfinns i bilaga 1.

5. Frågor till och diskussion med presentatörerna

Rådet reflekterar och diskuterar efter presentationerna. Diskussionen handlar bland annat om:

- **Utbildning till tolk:** Teckenspråks- och dövblindtolk finns som en utbildning på folkhögskola eller ett kandidatprogram i teckenspråk och tolkning på Stockholms universitet. På universitet och högskolor finns också enstaka kurser inom teckenspråkstolkning. Det finns möjlighet att läsa svenskt teckenspråk för hörande i stället för ämnet moderna språk på gymnasiet under förutsättning att huvudmannen erbjuder det.
- **Avatar som hjälpmedel vid teckentolkning:** Med nuvarande teknik kan man skapa talande avatarer utan problem. Att göra en avatar som använder teckenspråk är däremot mer komplicerat eftersom det krävs mycket detaljer kring ansiktet, ögonen, munnen och fingrarna.
- **Antal teckenspråkiga:** Det finns ingen heltäckande sammanställning hur många i Sverige som är teckenspråkiga. En ungefärlig siffra för Uppsala cirka 2000.
- **Stöd för teckenspråkiga på LSS-boende, äldreboende:** En diskussion om att personal på boenden behöver ha kunskaper om teckenspråk.

6. Rapport från brukarombud

Jeanette Nordin brukarombud informerar om att brukarombudet och äldreombudsmannen flyttar från vård- och omsorgsförvaltningen till gemensam service på kommunledningskontoret.

Ett tips att titta på programmet: Frågan är fri på SVT play. I programmet intervjuas några av landets största profiler av reportrar med funktionsnedsättning.

Länk till programmet: [Frågan är fri | SVT Play](#)

7. Rapport från Funktionsrätt Uppsala kommun

Michael Jestin, ombudsman, Funktionsrätt Uppsala kommun informerar om att Funktionsrätt arbetar med att gå igenom nämndprotokoll och bevaka

funktionsrättsfrågor. Michael Jestin redogör för exempel från nämndernas protokoll från november.

8. Rapport från kommunstyrelsen och nämnder

Plan- och byggnadsnämnden

Ett pågående arbete med kapacitetsstark kollektivtrafik utgör en stor del av nämndens arbete. Många detaljplaner är på väg upp till nämnden.

Idrotts- och fritidsnämnden

Ett fortsatt arbete med funktionsrättsfrågor inom idrott och fritid. Den 16 december 2024 delar nämnden ut elitidrottsstipendium för 2024. Stipendium delas ut till män, kvinnor och paraidrottare.

Äldrenämnden

Bostads- och lokalförsörjningsplan för vård och omsorg av äldre 2025–2034 har tagits i nämnden. Planen innebär en uppdatering av Bostads- och lokalförsörjningsplan för vård och omsorg av äldre 2024–2028 med utblick mot 2033. För vård- och omsorgsboende bedöms det nuvarande överskottet av platser att minska under de närmaste åren.

Arbetsmarknadsnämnden

Lokalförsörjningsplan för arbetsmarknadsinsatser, ekonomiskt bistånd och vuxenutbildning 2025–2034 har tagits i nämnden. Planen innebär en uppdatering av lokalförsörjningsplan för arbetsmarknadsinsatser, ekonomiskt bistånd och vuxenutbildning 2024–2033.

Svenska för invandrare (SFI) för personer med synnedsättningen finns på SFI-mottagningen.

Kommunstyrelsen

Informerar om att brukarombudet och äldreombudsmannen kommer att flytta från vård- och omsorgsförvaltningen till gemensam service.

Information om fel bland remissinstanserna, där bland annat Funktionsrätt Uppsala kommun saknats vid tillfällena.

Gatu- och samhällsmiljönämnden

Verksamhetsplan för 2025–2027 kommer till nämnden den 11 december 2024. Yttrande över vägföreningar kommer till nämnden den 11 december 2024.

Fler parkeringar i Björklinge för att underlätta för pendling med kollektivtrafik.

Omsorgsnämnden

Bostads- och lokalförsörjningsplan för personer med funktionsnedsättning har tagits av nämnden för 2025–2034. Behovet av nya bostäder (LSS) ökar. Nämnden har även fattat beslut om föreningsbidrag och verksamhetsplan.

Socialnämnden

Nya riktlinjer för uppföljning av HVB-hem. Bostads- och lokalförsörjningsplan har tagits i nämnden, behovet av stöd är stort. Nämnden har även fattat beslut om föreningsbidrag och verksamhetsplan.

Utbildningsnämnden

Alla elever på anpassad gymnasieskola har fått APL (arbetsplatsförlagt lärande). Ett fortsatt arbete med lokalförsörjningsplan och utmaningarna med ett minskat barnafödande. Efter ett stort arbete från utbildningsförvaltningen har elever på Kajan Friskola nu en skolplacering.

Videskolans resursenhet har vunnit Nobelmuseets tävling Kvantpricksjakten Tävlände kommer från skolor i hela Sverige och en elev på Videskolans resursenhet har vunnit första pris.

Länk till priset: [Videskolan vann Nobelprismuseets Kvantpricksjakten - Uppsala kommun](#)

9. Övriga frågor

En observation från rådsledamöter: Besöksdatorerna i Stadshuset är inte tillgänglighetsanpassade.

10. Kommande möten

- Fredag 7 mars, kl. 9–12
- Sammanträdestiderna för 2025
 - Fredag 7 mars, 9–12
 - Fredag 9 maj, 9–12
 - Fredag 12 september, 9–12
 - Fredag 14 november, 9–12